

's Zondags heeft u de keuze: Op eigen gelegenheid de natuur en cultuur van het eiland te verkennen, of in groepjes, o.l.v. een excursieleider, de vogel- en/of plantenbevolking van het eiland te ontdekken.

Voor iedereen is er voor het gehele weekeinde een fiets gehuurd, maar op zaterdagmorgen vindt de excursie voor **alle** deelnemers te voet plaats. De kosten bedragen ongeveer f115,-. Leden kunnen zich opgeven door f115,- over te maken op rekeningnr. 82.26.22.092 t.n.v. Vogelbescherming Noordwijk onder vermelding van Waddenweek-

end. Het gironummer van de VSB-bank is 3946. U kunt zich tot 1 september opgeven, waarbij wordt vermeld dat het maximum aantal deelnemers 50 bedraagt en dat de inschrijving plaatsvindt bij volgorde van aanmelding.

Natuurlijk krijgen alle deelnemers nog nadere informatie, waaronder de exacte tijd en plaats van vertrek. Indien u nog vragen heeft kunt u zich in verbinding stellen met Rien Sluys. Telefoon: 071-3610945

Voorkomen en determinatie van de Pestvogel in Noordwijk

Ab Steenvoorden

Het voorkomen van Pestvogels in onze omgeving is vooraf niet of nauwelijks te voorspellen. Het heeft in grote mate te maken met de aanwezigheid van voldoende voedsel in de broedgebieden in het hoge noorden. Pestvogels zijn in de winter voor een groot deel afhankelijk van besdragende planten, is het aanbod van bessen niet voldoende dan zijn de vogels genoodzaakt om de broedgebieden te verlaten. Het wegtrekken van de vogels vanuit de broedgebieden neemt soms zulke gigantische vormen aan, dat vele duizenden exemplaren tegelijk in de zuidelijker gelegen landen opdruiken. Men kan dan spreken van een invasie of influx. Een enkele keer bereikt dan zo'n omvangrijke invasie van Pestvogels ons land en worden er ook in onze regio Pestvogels waargenomen.

Afgelopen winter was het dan eindelijk na vele jaren weer zover, voor het eerst sinds de winter van 1981 - 1982 vond er een omvangrijke pestvogelinvasie in Nederland plaats. Ook in onze omgeving zijn op verschillende plaatsen Pestvogels waargenomen.

Het broedgebied van de Pestvogel ligt in Noord-Oost Europa, de subarctische naaldbossen van Scandinavië, Rusland en Siberië. De soort komt ook in Noord-Amerika als broedvogel voor, daar broedt hij in Canada en Alaska.

Tijdens de broedtijd (zomerhalfjaar) bestaat het voedsel van de Pestvogel uit insecten, voor een groot deel muggen. Als er vanwege de weersomstandigheden (winterhalfjaar) geen insecten meer te vinden zijn, gaan de vogels over op fruit en bessen. In het najaar gaan de vogels zich, net als Spreeuwen, in groepen verzamelen en zwerven dan door de broedgebieden. Als het voedselaanbod (o.a. Lijsterbessen) daar groot genoeg is, komen ze niet zuidelijker dan Zuid-Scandinavië en het noordoosten van Duitsland.

Groepjes vogels willen ook nog wel eens buiten de grote invasie-jaren in zuidelijker gelegen landen (jaarlijks in Nederland) opdruiken.

Bij grote invasies (vele duizenden exemplaren)

wordt ook vaak Zuid-Europa (de landen rond de Middellandse Zee) bereikt. Pestvogels zijn zelfs in Noord-Afrika waargenomen.

Sinds de eeuwwisseling zijn er buiten de invasie van de afgelopen winter in ons land 21 min of meer omvangrijke Pestvogel-invasies waargenomen. De invasie die in de winter van 1965 - 1966 ons land bereikte was daarvan de grootste, er werden toen meer dan 11.000 Pestvogels waargenomen. Bij een invasie bereiken de eerste vogels meestal in oktober Noord-Nederland, in november worden de vogels ook in de zuidelijkere delen van ons land waargenomen, en nemen de aantallen al duidelijk toe. In december worden dan vaak de hoogste aantallen geteld, en vanaf begin januari nemen de aantallen weer af en is de soort op veel plaatsen al weer verdwenen. Een enkele keer worden er nog laat in het jaar Pestvogels in ons land waargenomen, vooral na een omvangrijke invasie, zo werden er na de invasie van '65 - '66 tot in de zomer exemplaren waargenomen. In mei een exemplaar in Meijendel en in juli een exemplaar bij Burgh-Haamstede en Leeuwarden.

Ook in het verleden zijn er in onze omgeving Pestvogels waargenomen, meestal ging het hierbij om vogels die maar kortstondig aanwezig waren, buiten de grote invasiejaren.

Oude Pestvogelwaarnemingen in Noordwijk en Omgeving

(waarnemingenarchief Vogelwerkgroep Noordwijk)

Datum	Aantal	Plaats
21-02-57	15	omg. Noordwijk aan zee
03-02-65	?	Vinkenlaan Noordwijk
08-11-70	1	v.d. Berghstichting
12-11-70	2	v.d. Berghstichting
02-10-74	2	zeereep Coepelduynen

29-11-74	3	Zwarteweg Noordwijk
30-11-74	2	Zwarteweg Noordwijk (1 ex. tegen raam doodgevlogen)
23-11-75	1	Duinpark Noordwijk
30-11-75	1	Vinkenlaan Noordwijk
20-12-78	1	H. van Neslaan Noordwijk
23-12-78	1	H. van Neslaan Noordwijk
27-11-80	1	Noordduinen
02-11-81	3	H. van Neslaan Noordwijk (twee weken aanwezig)
15-11-81	4	overvliegend Coepelduy-nen
17-01-85	1	Duinpark Noordwijk
20-01-86	1	Rijnsoever
19-01-87	1	Duinpark Noordwijk
25-01-87	2	Rozenburg/Kruidhof Noordwijk
14-10-88	1	overvliegend Noordduinen
07-11-88	1	overvliegend Coepelduy-nen
16-11-88	2	Duinpark Noordwijk
01-11-90	1	Noordwijkerweg 't Heen
24-11-91	1	H. van Neslaan Noordwijk

Als je bovenstaande waarnemingen uit het archief vergelijkt met de waarnemingen van de afgelopen winter, valt het op dat de vogels veel op dezelfde plaatsen worden waargenomen. Natuurlijk heeft het aanbod van het juiste en voldoende voedsel daar voor een groot deel mee te maken, maar het is van Pestvogels ook bekend dat zij geregeld terugkeren naar plaatsen waar zij in het verleden voldoende voedsel hebben kunnen vinden. Het mooiste voorbeeld daarvan is wel de tuin met de Gelderse Roos in de H. van Neslaan in Noordwijk-Binnen. Tijdens verschillende jaren werden op die ene struik steeds weer Pestvogels waargenomen. Natuurlijk worden de plaatsen waarvan bekend is dat er geregeld Pestvogels opduiken veel vaker door vogelaars afgezocht naar Pestvogels dan andere gebieden in de streek.

Tijdens de invasie van afgelopen winter werden vrijwel overal in Noordwijk waar voldoende besdra-gende bomen en heesters aanwezig waren (vooral in de 'nieuwe' wijken) Pestvogels gezien.

Ook het grote publiek heeft kunnen genieten van de vogels, er werden relatief grote groepen waar-

genomen, de vogels bleven redelijk lang aanwezig en er was volop belangstelling vanuit de regionale media (o.a. Leidsch Dagblad 26-01-96, Witte Weekblad 4e jaarg. nummer 5). Veel waarnemingen werden telefonisch doorgegeven door enthousiaste bewoners van de Grashoek en het Vinkenveld.

Pestvogelwaarnemingen (per wijk) winter 1995 - 1996

Duinpark Noordwijk. Atlasbloknummer: 30-17-21		
datum	aantal	straat
04-01	1	W.H. van Konijnenburg-straat
07-01	5	Jan Cramerhof (1 ex. doodgevlogen)
08-01	4	W.H. van Konijnenburg-straat
10-01	2	W.H. van Konijnenburg-straat
Grashoek Noordwijk atlasbloknummer: 30-17-21		
datum	aantal	straat
20-01	3	Weerskant
21-01	8	Dreefkant
22-01	8	Weerskant
24-01	12	Zonnekant
27-01	13	Zonnekant
28-01	8	Duinkant
29-01	2	Zonnekant
30-01	2	Zonnekant
Beeklaankwartier Noordwijk atlasbloknummer:30-17-41		
datum	aantal	straat
26-12	4	H. van Neslaan
27-01	2	Boekerslootlaan
29-01	2	Boekerslootlaan
30-01	2	Boekerslootlaan
31-01	2	Boekerslootlaan
01-02	21	Boekerslootlaan
02-02	3	Boekerslootlaan

03-02	5	Boekerslootlaan
05-02	15	Bekerslootlaan
06-02	30-35	Boekerslootlaan
07-02	8	Sluispad / H. van Neslaan
09-02	9	Boekerslootlaan
09-02	4	Beeklaan
09-02	10	Tulpstraat
10-02	2	Boekerslootlaan
10-02	1	Tulpstraat
11-02	1	Boekerslootlaan
12-02	13	Tulpstraat
12-02	13	Ranonkelstraat
Vinkenveld Noordwijk atlasbloknummer: 30-17-41		
datum	aantal	straat
03-02	30	Zilvermeeuw
04-02	3	Zilvermeeuw
06-02	2	Hoogtij
07-02	1	Zilvermeeuw
09-02	9	Branding / Spoelhoren
10-02	1	Springtij
10-02	2	Rosser / Kokkel
11-02	2	Rosser / Kokkel
Rijnsoever Katwijk atlasbloknummer: 30-26-14		
datum	aantal	straat
27-01	23	Herculus / Rijnsoever
28-01	54	Herculus
29-01	9	Herculus
01-02	54	Herculus
04-02	8	Mercurius
05-02	8	Biltlaan
10-02	2	Biltlaan

Naast bovenstaande waarnemingen kwamen er ook nog meldingen binnen van Pestvogels vanuit het Middengebied. Helaas zijn dit waarnemingen waarvan niet bekend is door wie ze gedaan zijn,

om hoeveel exemplaren het ging en op welke datum ze zijn gezien.

Er zijn nog wel een aantal waarnemingen doorgegeven van Pestvogels, die gezien zijn in onze omgeving buiten de bovengenoemde wijken. Zo werd er een groep van 39 exemplaren waargenomen in de Pickéstraat in Noordwijk-Binnen op 5 februari, 3 overvliegende Pestvogels waargenomen nabij de Uitwatering in Katwijk op 9 februari en een groep van 40 exemplaren, overvliegend over de Polder Hoogeweg op 19 februari.

Tot slot nog een vrij laat exemplaar dat werd waargenomen op 12 april in de Holbeekstraat in Noordwijk-Binnen.

Het is moeilijk om te bepalen hoeveel Pestvogels er in totaal gezien zijn. Er heeft natuurlijk uitwisseling tussen de wijken plaatsgevonden. Dit was goed te zien op de Boekerslootlaan, toen er geregeld groepjes vogels de Beeklaan overvlogen en verdwenen in het Vinkenveld. De mogelijkheid bestaat zelfs dat de vogels vanuit het Duinpark naar de Grashoek zijn getrokken, zo verder richting Beeklaankwartier en Vinkenveld en zelfs misschien ook wel in Rijnsoever zijn terecht gekomen. De aantallen van de vogels zeggen wat dat betreft erg weinig, want het is goed mogelijk dat overvliegende vogels door roepende, foeragerende soortgenoten aangelokt worden, even aanwezig zijn om vervolgens weer door te vliegen.

Er is ook regelmatig waargenomen dat een groep Pestvogels zich splitste in kleinere groepjes, die vervolgens allen hun eigen weg gingen. Maar na verloop van tijd verzamelde de hele groep zich weer en was de complete groep weer aanwezig. Door dit regelmatig verspreiden van de vogels was het af en toe moeilijk om de vogels te lokaliseren (Vinkenveld en Beeklaankwartier) en te tellen.

Het is een bekend gegeven dat veel vogels tijdens een invasie omkomen; verkeersslachtoffers, predatie door roofdieren en roofvogels, aanvaringen met gebouwen en hoogspanningskabels en in een aantal landen wordt er ook nog volop op de vogels geschoten.

Uit onderzoek is echter gebleken dat al deze factoren (nog) geen negatieve invloed hebben op de populatie. Ook al zouden de vogels niet uit de broedgebieden wegtrekken, en daar de winter doorbrengen, vallen er veel slachtoffers onder de vogels.

Zo zijn er tijdens de invasie van de afgelopen winter een drietal Pestvogels gevonden in onze omgeving.

Tijdens het bekijken van de Pestvogels in het Duinpark op 7 januari werd waargenomen dat de vogels verjaagd werden vanuit de boomtoppen door een aantal Huismussen. Als gevolg hiervan vloog één van de vogels zich dood tegen een groot raam in het Jan Cramerhof.

In Noordwijkerhout werd op de hoek van de Duindoornstraat en de Helmstraat op 9 januari waargenomen dat een Pestvogel achterna gezeten werd door een Kokmeeuw, waarna ook deze vogel zichzelf dood vloog tegen een raam.

Via het Vogelasiel in Noordwijk werd een Pestvogel binnengebracht op 24 januari. Deze vogel is helaas overleden op 26 januari. Het is niet bekend waar de vogel werd gevonden en wat de oorzaken van z'n verwondingen waren.

Naast het bekijken en tellen van de vogels heb ik ook geprobeerd om vast te stellen waarop door de vogels gefoerageerd werd.

Van de Gelderse Roos is bekend dat hij een grote aantrekkingskracht uitoefent op de Pestvogel.

Veelal worden de vogels in Nederland waargenomen, foeragerend op de bessen van deze struik. Afgelopen winter was dit schijnbaar niet het geval, in het Vinkenveld langs de vijver aan het Bonnikerplein staan een aantal Gelderse Rozen waar toen nog volop bessen in aanwezig waren. Tijdens de periode dat er Pestvogels in het Vinkenveld aanwezig waren is niet eenmaal waargenomen dat de vogels deze struiken bezochten, terwijl ik er toch goed en regelmatig op gelet hebt. Eind februari, toen de Pestvogels verdwenen waren uit de regio, waren er nog steeds bessen in de struiken aanwezig.

Naast bessen worden er in de winter ook wel eens insecten gegeten, deze worden op dezelfde manier gevangen als een vliegenvanger dat doet, zittend op een uitkijkpost en dan in vlucht langsvliegende insecten pakken.

Ik heb niet waargenomen dat de vogels insecten probeerden te vangen, maar dat leek mij ook niet echt mogelijk met temperaturen ver beneden het vriespunt. Wel is mij opgevallen dat de vogels regelmatig gaan drinken bij open water, vanuit nog niet bevroren sloten langs de Boekerslootlaan en in Rijnsoever, en vanaf een garagedak waar water op bleef staan. In het Vinkenveld werd een groepje Pestvogels waargenomen die één voor één vanuit een hoge boom in een betonnen vogelbad gingen drinken.

Bij het ontbreken van open water wordt er waarschijnlijk sneeuw geconsumeerd om zo vocht binnen te krijgen. Zo werden er op 9 februari vier Pestvogels waargenomen die op een grasveld langs de Beeklaan in de daar aanwezige sneeuw zaten te pikken. Deze vogels waren ook kortstondig onder een Meidoorn tussen het oude blad aanwezig, mogelijk opzoek naar insecten of afgevallen bessen.

Beplanting waarop foeragerende Pestvogels werden waargenomen

Duinpark Noordwijk

- Malus hybride (Sierappel)
- Ligustrum ovalifolium (Liguster)

Grashoek Noordwijk

- Ligustrum ovalifolium
- Rosa rubiginosa (Egelantier)

Beeklaankwartier

- Malus hybride
- Cotoneaster watereri (Dwergmispel)
- Chamaecyparis lawsoniana (Schijncipres)

Vinkenveld Noordwijk

- Malus hybride
- Ligustrum vulgare (Wilde Liguster)
- Ligustrum ovalifolium
- Sorbus aucuparia (Lijsterbes)
- Pyracantha coccinea (Vuurdoorn)

Rijnsoever Katwijk

- Rosa canina (Hondsroos)
- Rosa rubiginosa
- Rosa rugosa (Bottelroos)

Opvallend was dat tijdens het foerageren de Pestvogels vaak te vinden waren in besdragende bomen en heesters die op vrij drukke punten stonden, zoals bijvoorbeeld direct langs de openbare weg of langs een druk betreden stoep. Veelal werden die plaatsen vanwege de drukte vermeden door de in grote getale aanwezige Koperwieken en Kramsvogels. Naarmate de bessen en vruchten in de omgeving minder werden, werden ook de lijsterachtigen minder schuw en verdrongen zij de Pestvogels van de laatste besdragende struiken. Vandaar waarschijnlijk ook dat de Pestvogels (vooral in de Beeklaankwartier) nogal vliegerig waren en af en toe slecht te localiseren.

Het determineren van Pestvogels (leeftijd- en geslachtsbepaling)

Op zich is de Pestvogel een vrij gemakkelijk te determineren soort, eigenlijk is de enige soort waarmee hij verward kan worden de Spreeuw, en dan nog alleen vanaf grote afstand of in vlucht.

Opvallend aan de Pestvogel zijn de kuif, de zwarte oogstreep en keelvlek, de gele eindband aan de zwarte staart, de roodbruine onderstaart en de opvallend getekende en gekleurde vleugels. Een bijkomend voordeel bij het determineren van Pestvogels is dat de vogels nauwelijks schuw zijn en meestal tot op zeer korte afstand te benaderen zijn.

Ook het verschil tussen adulte en onvolwassen vogels is nog wel goed te zien, maar het wordt een stuk moeilijker als je gaat proberen om het geslacht van de vogels vast te stellen. In tegenstelling tot wat veel 'kenners' zeggen is het bepalen van de geslachten bij veel Pestvogels toch wel vrij specialistisch werk. De grootste moeilijkheid is dat veel kenmerken van mannetjes en vrouwtjes in elkaar overlopen, zodat men moet zoeken naar een combinatie van kenmerken die bepalend is voor het geslacht.

Juvenile Pestvogels

Dit is het eerste uit echte veren bestaande kleed waarmee een vogel vliegt, en wordt in een periode van een maand tot een jaar geruid naar het onvolwassen verenkleed.

Het juvenile kleed wordt al in de periode van augustus tot november gedeeltelijk vervangen, vogels in dit kleed worden dan ook maar zelden in West-Europa waargenomen.

Een juveniele vogel is op de rug vrij bruin en heeft een crèmekleurige keel, borst en buik met in de lengterichting lopende bruine streepjes. De kuif is zeer kort, en vaak niet of nauwelijks waar te nemen. De rode lakpuntjes op de vleugels zijn nog nauwelijks ontwikkeld en over de voorhoofd loopt een dunne zwarte streep door het oog naar achteren.

Onvolwassen Pestvogels

Veel van de vogels die gedurende de laatste invasie in onze omgeving waargenomen werden waren nog onvolwassen. Dit kleed is vrij makkelijk te herkennen, het meest opvallende kenmerk van onvolwassen vogels is de smalle witte tot lichtgele vlekken op het einde van de grote slagpennen. Deze lichte vlekken vormen een lange smalle streep in de lengterichting van de vleugel als deze dicht gevouwen is (in zittende houding).

Bij onvolwassen mannetjes zijn de lakpuntjes al goed zichtbaar, een onvolwassen mannetje heeft vijf tot zeven lakpuntjes. Een onvolwassen vrouwtje heeft, als ze al lakpuntjes heeft, maximaal 4 lakpuntjes aan de vleugels en deze zijn vaak niet of nauwelijks zichtbaar. Bij onvolwassen vogels is de kleur van de staarteindband erg variabel (vooral bij jonge mannetjes) en is nauwelijks te gebruiken bij de geslachtsbepaling, wel is de eindband vaak smaller dan bij volwassen vogels.

Volwassen Pestvogels

Het belangrijkste kenmerk van een volwassen of adulte Pestvogel is het zogenaamde haakjespatroon, dat zichtbaar is op de vleugel in gevouwen houding.

Een volwassen mannetje heeft meestal zes tot acht duidelijk zichtbare, goed ontwikkelde lakpuntjes aan de vleugel, terwijl een volwassen vrouwtje er vrijwel altijd minder heeft en deze zijn dan ook minder ontwikkeld. De gele band aan het einde van de staart is bij een mannetje vaak breder en donkerder van kleur dan bij een vrouwtje, hoewel de kleur bij vrouwtjes erg variabel kan zijn. Bij een mannetje is de lichte rand op de vleugels vaak duidelijk geel met witte haakjes, terwijl het bij een vrouwtje meestal heel lichtgeel is. Bij mannetjes is de kleur van de stuit meestal gelijk aan de kleur van de rug, terwijl bij vrouwtjes de stuit meestal duidelijk lichter is dan de rug.

Ook de roodbruine onderstaartdekveren kunnen bij mannetjes en vrouwtjes van kleur verschillen. Bij een mannetje is de kleur vaak meer bruin dan rood, terwijl bij een vrouwtje meestal de rode kleur overheerst.

De keelvlak kan, in tegenstelling tot wat in veel boeken gemeld wordt, niet als betrouwbaar kenmerk gebruikt worden. Veelal hebben de mannetjes een zwart glanzende keelvlak, met een scherpe begrenzing, terwijl de vrouwtjes veelal een mat zwarte keelvlak hebben met een onduidelijke begrenzing. Het omgekeerde komt echter ook voor, dus moet men met dit kenmerk uitkijken om tot het bepalen van het geslacht te komen. De mannetjes hebben altijd wel een langere kuif dan de vrouwtjes.

Uit bovenstaande blijkt wel dat het bepalen van leeftijden bij Pestvogels nog wel te doen is, maar dat men bij het bepalen van het geslacht toch wel een groot aantal kenmerken goed gezien moet hebben.

Zo is het van belang om op de volgende kenmerken goed te letten:

- het aantal en de lengte van de rode lakpuntjes aan de kleine slagpennen
- de breedte en de kleur van de staarteindband
- kleur en begrenzing van de keelvlak
- kleur van de stuit en onderstaartdekveren

Met behulp van de bovenstaande gegevens heb ik geprobeerd om de leeftijd en het geslacht van de doodgevonden Pestvogels vast te stellen.

Pestvogel gevonden in Noordwijk op 7 januari 1996:

Slechts 3 lakpuntjes van 2 en 3 millimeter aan de kleine slagpennen, lichte (witte) rand in de lengterichting langs de vleugel (geen haakjespatroon). Dof zwarte keelvlak met een onduidelijke begrenzing op de borst. Duidelijk rode onderstaartdekveren. Smalle (4 millimeter) lichtgele eindband aan de staart. Stuit iets lichter dan de rug.

Conclusie: Onvolwassen vrouwtje.

Pestvogel gevonden in Noordwijkerhout op 9 januari 1996:

Helaas is deze vogel redelijk beschadigd (veel veren kwijt) en kan bijvoorbeeld de lengte van de kuif slecht bepaald worden.

Aan beide vleugels 6 lakpuntjes tussen de 3 en 6 millimeter lang, duidelijk zichtbaar. Een duidelijk helder gele band langs de vleugels met witte haakjes (haakjespatroon). De keelvlak is helder zwart, maar niet overal scherp begrensd. Helder donker gele eindband aan de staart (8 millimeter), onderstaartdekveren erg donker. Stuit en rug gelijk van kleur.

Conclusie: Volwassen mannetje.

Pestvogel binnengebracht in het Vogelasiel op 24 januari 1996:

Beide vleugels met 6 lakpuntjes tussen de 3 en 5 millimeter, een duidelijk wit tot lichtgeel haakjespatroon op de vleugels. Een doffe zwarte keelvlak met een absoluut onduidelijke begrenzing op de borst. Fletsgele eindband op de staart (4-5 millimeter), en licht roodbruine onderstaartdekveren. De stuit is iets lichter gekleurd dan de rug. De kuif is vrijwel net zo lang als breed.

Conclusie: Volwassen vrouwtje.

Als je het volwassen mannetje en het volwassen vrouwtje naast elkaar bekijkt, zijn er nog een aantal verschillen die opvallen. Ik weet niet of het kenmerken voor beide geslachten zijn, (en gebruikt kunnen worden bij het bepalen van de geslachten) of dat het gewoon kleurvariaties zijn.

Het mannetje heeft bij de snavel (teugel) een opvallende en duidelijk grotere witte vlek dan het

vrouwtje en ook is het voorhoofd en de kuif bij het mannetje iets donkerder van kleur dan bij het vrouwtje.

Tot zover dit artikel over Pestvogels. Dit stukje kwam mede tot stand dankzij de vele waarnemers die hun Pestvogel-waarnemingen inleverden. Deze mensen wilde ik dan ook hartelijk danken voor hun medewerking. Allereerst Prof. D. de Jonge die de eerste Pestvogel in het Duinpark ontdekte, verder Job de Ridder, Annelies Marijnis, Rien Sluys, Jelle van Dijk, Marjan Bos, Arie Cramer, Michel Nederpel, Richard Zonneveld, Hein Verkade, Peter van den Berg, Pieter de Jong en Wil Heemskerk.

En natuurlijk iedereen die telefonisch en via soms lange omwegen waarnemingen van Pestvogels aan mij heeft doorgegeven.

Bijzondere dank gaat uit naar Albert van der Werf en Richard Zonneveld voor het beschikbaar stellen van de doodgevonden Pestvogels.

Geraadpleegde literatuur

Aartse E., enz. De Vogels van Noordwijk.
Cramp S., enz. Handbook of the Birds of Europe the Middle East and North Africa Volume 5. Dutch Birding Jaargang 4, nummer 3 1982.
Dijk J. van, enz. Vogels van Noordwijk en Omstreken.
Johnsson Lars, Vogels van Europa, Noord-Afrika en het Midden-Oosten.
Svensson Lars, Identification Guide to European Passerines.
Vogels Jaargang 3, nummer 13 1983.

Excursie naar de zuidpier bij IJmuiden

Jelle van Dijk

Op zondag 25 februari 1996 waren in het halfduis-ter acht personen naar het Jan Verwey Natuurcentrum gekomen om zich op te maken voor de excursie naar IJmuiden. Een winterexcursie naar deze locatie blijft altijd een gok. Het weer kan zo vreselijk tegen zitten, dat je het zelfs niet waagt de pier een eindje op te lopen. Vandaag viel het gelukkig erg mee. De lange winter had zijn scherpste kantjes reeds verloren. De temperatuur was zelfs zes graden boven nul en de wind (ZW 5) was zodanig, dat een wandeling op de pier verantwoord was.

Bij aankomst stonden sommigen raar te kijken. Als je een paar jaar niet bij de zuidpier bent geweest, dan herken je de huidige situatie nauwelijks meer. De oude pier is doorgestoken en op de vroegere strandvlakte is een grote jachthaven aangelegd. Verder zuidwaarts is een strandmeer ontstaan dat vooral als surfplas wordt gebruikt.

De korte wandeling tot de jachthaven leverde leuke waarnemingen op: 1 Kuifduiker, tientallen Eider- en Toppereenden en enkele Middelste Zaagbekken. In de jachthaven ontdekten we tussen de drijvende kaden enkele Futen en Dodaarzen. Voorbij de plaats waar vroeger een zwaar hek de verdere voortzetting probeerde te verhinderen, ontdekten we enkele groepjes Zwarte Zeeëenden. Op de grote rotsblokken werden zoals altijd de volgende drie soorten gezien: Oeverpieper, Paarse Strandloper en Steenloper. Vooral de eerste twee zijn in het winterhalfjaar echt soorten van rotskusten. Overal in ons land waar kunstmatige rotskusten zijn aangelegd (bijv. bij Westkapelle, de Brouwersdam, Hondsbossche Zeewering en Huisduinen) zijn deze soorten aan te treffen.

Onze aandacht werd ondertussen getrokken door de massale trek van ganzen in noordelijke richting. Helaas vlogen vrijwel alle groepen zo ver uit de kust dat niet kon worden gezien om welke soort(en) het ging. Alleen een groep van zo'n 150 Brandganzen vloog pal over ons heen, zodat iedereen de vogels prima kon waarnemen.

Bij het einde van de zuidpier zwommen opvallend veel Eidereenden en ook een paar flinke groepen Toppereenden. Deze eenden overwinteren normaliter met enkele honderdduizenden in de Nederlandse Waddenzee. Door de ijsvorming in de Waddenzee werden deze eenden gedwongen hun favoriete stek te verlaten. Dat dit gedwongen vertrek van de goede voedselgronden een hoge tol had geëist, bleek later toen we een eindje langs de vloedlijn van het strand naast de zuidpier liepen. Hier lagen zo'n tiental dode Toppereenden. Dit aantal viel echter in het niet bij de tientallen dode Scholeksters op dit strandgedeelte. Ook Scholeksters waren door de ijsvorming in de Waddenzee gedwongen zuidwaarts te trekken. Bij deze soort moet de sterfte in de duizenden hebben belopen. Na de traditionele koffie met appelpunt in het (verplaatste) paviljoen Zuidpier liepen we nog even een stukje langs het strandmeer. De Kuifleeuwerik was hier gelukkig nog steeds aanwezig en ook ontdekten we zowaar een fraai groepje Sneeuwgorzen. In het strandmeer zwommen groepjes Brilduikers en enkele Nonnetjes. Tussen de meeuwen konden we de eerste teruggekeerde Kleine Mantelmeeuwen ontdekken. De Zwartkopmeeuw waar andere vogelaars het over hadden, bleef voor ons onzichtbaar. Omstreeks half twaalf reden we weer richting Noordwijk.